

Asia: VN/33337/2021

Hallituksen esitys laiksi huumausainelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

3 § Määritelmät

Lakiesityksen 3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 5 kohdan d alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä määriteltäisiin huumausaineeksi sellaiset hamppukasvit, jotka sisältävät THC:tä. Määritelmä ei kuitenkaan koskisi siemeniä, jotka ovat erillään kukinnosta. Siemeniä saatetaan käyttää esimerkiksi elintarvikkeena tai rehuna.

Kaikki hamppukasvit kuitenkin sisältävät THC:tä, joten määritelmä on ongelmallinen, kun lakiehdotus koskee nimenomaan laillista hampun viljelyä elintarvike-, maatalous- ja teollisuuskäyttöön. Kansainvälisesti trendinä on ollut (pois lukien Venäjällä, Kiinassa ja Pohjois-Koreassa) määritellä hamppu ei-huumausaineeksi tai ei ainakaan vaaralliseksi tai ehdottomasti kieltoja tarvitsevaksi huumausaineeksi.

Mikäli hampun lehdet ja varret määriteltäisiin lainsäädännössä huumausaineeksi, se käytännössä muuttaisi rikoslain vakiintunutta tulkintaa. Tämän vuoksi muutos tulisi tehdä rikoslakiin tehtävää muutosta koskevia menettelyjä noudattaen; tästä kannabiksen uudelleenmäärittelystä tulisi pyytää hyvin laajasti lausuntoja korkeimmasta oikeudesta ja muista oikeusasteista, joiden toimintaan ehdotettu muutos vaikuttaisi.

Käytännössä ehdotamme, että hampun THC-pitoisuudelle määriteltäisiin raja, jolloin sitä säädettäisiin huumausainelailla. Tällainen raja voisi olla esimerkiksi 1 % THC:tä. Kasvijaostuksellisesti on hyvin hankalaa ellei lähes mahdotonta tuottaa hamppulajiketta, joka elinkaarensa lopussa testaisi aina alle 0,3% THC, mikä on EU-maataloustukien ensi vuodesta voimaan tuleva THC:n raja. Rajan ollessa realistisempi, esim. 1%, olisi se lopulta kuitenkin niin matala ettei se mahdollistaisi huumausaineiden tuotantoa laillisen kuitu- ja siementuotannon nimissä. 1% THC raja hampunviljelyssä on voimassa mm. Sveitsissä.

Lakiehdotuksessa todetaan, että kasvin osaa, jossa on selvästi suurin THC-pitoisuus, on

Suomessa kutsuttu marihuanaksi. Tämä espanjankielinen lainatermi ei ole vakiintunut, vaan tulee Yhdysvaltojen huumepolitiikasta. Suomessa sitä kutsutaan hampun kukinnoksi eli kannabikseksi.

7 a § Hampun viljely

Lakiesityksen mukaan kasvilajikeluetteluun voidaan hyväksyä hakemuksesta lajike, joka täyttää viljelykasvilajien yleisestä lajikeluettelosta annetun neuvoston direktiivin 2002/53/EY vaatimukset erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden osalta ja jolla on mainitussa direktiivissä edellytetty viljelyarvo. Kasvilajikeluetteluun hyväksyttäviltä öljy- ja kuituhampun lajikkeilta edellytetään lisäksi, että niiden THC-pitoisuus on korkeintaan 0,2 % (vuodesta 2023 alkaen korkeintaan 0,3 %).

Kuitenkin täällä eniten viljelty Finola ei olisi ansainnut näiden kriteerien mukaan tulla hyväksytyksi "vahvistetuksi lajikkeeksi", ja Finolan THC-pitoisuus nousee usein yli sallitun rajan riippuen kasvimateriaalin pitoisuuden mittaamisen ajankohdasta. Tähän epäkohtaan STM ei ole puuttunut, mutta ajatus THC-vapaasta hampusta lainsäädännöllisen pakottamisen seurauksena on absurdi.

Lakiesityksen mukaan viljelyn edellytyksenä olisi, että hamppua viljellään viljelijän laillisesti hallinnassa olevalla avoimella maatalousmaalla. Kohta pitäisi sisällään ensinnäkin sen, että maatalousmaan on oltava laillisesti hallinnassa viljelijällä itsellään. Jos viljelijä on maatalousyhtymä, maatalousmaan katsottaisiin olevan laillisesti maatalousyhtymän hallinnassa, jos vuokrasopimus tai omistus on jollakin yhtymän osakkaalla. Toiseksi kohdassa edellytettäisiin, että viljelyn on tapahduttava avoimella maatalousmaalla, mikä tarkoittaisi, että hampun viljeleminen esimerkiksi sisätiloissa taikka kasvihuoneessa, kasvihuoneessa tai kasvutunnelissa olisi kiellettyä. Vaatimus viljelystä avoimella maatalousmaalla olisi tarpeen sen vuoksi, että jos hamppua kasvatetaan esimerkiksi kasvihuoneessa, sen THC-pitoisuus nousee helposti korkeaksi. Maatalousmaalla tarkoitettaisiin kasvien tuotantoa varten viljeltyä peltoa.

Nämä vaatimukset avoimella maatalousmaalla tapahtuvasta viljelystä ovat perustuslain suojaaman elinkeinovapauden vastaisia ja ne tulee saattaa perustuslakivaliokunnan arvioitaviksi. Väite siitä, että THC-pitoisuus nousisi nimenomaan kasvihuoneessa on perustelematon. Kun kyse ei ole huumausaineesta, ei tällaisia vaatimuksia tule asettaa viljelijöille. Samalla perusteella huumausainelaki ei ole oikea laki, jossa säädettäisiin maatalouden harjoittamisesta. Lakiehdotus on valmisteltu väärässä ministeriössä ja säädöksillä pyritään muuttamaan väärää lakia.

Lakiesityksessä viljelyn edellytyksenä olisi, että hamppuviljelmän yhtenäinen pinta-ala on vähintään 0,05 hehtaaria, mikä vastaisi pienimmän tukikelpoisen kasvulohkon kokoa.

Kuitenkaan ketään elinkeinonharjoittajaa ei voi pakottaa hakemaan maataloustukia, joten se, että huumausainelaila toteutettaisiin eu-tukipolitiikkaa, on elinkeinonharjoittajan oikeuksien kannalta kestäväntöntä ja asiallisesti perustelematonta.

Esityksen ”hampua saa viljellä vain” kohtaan tulee lisätä puutarhaviljely:

4) hampua viljellään kuidun tai siemenen tuottamiseksi sekä puutarhaviljelyssä

Vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen 28 artiklan 2 kohdassa todetaan yksiselitteisesti, että sopimusta ei sovelleta kannabiskasvin viljelyyn

yksinomaan teollisia (kuidut ja siemenet) tai puutarhaviljelytarkoituksia varten. Kasviin ei tällöin kohdistu yleissopimuksen mukaisia rajoituksia, eikä perusteita huumausainelainsäädännölliseen kontrolliin ole.

Ihmisillä on oikeus kasvattaa hampua koristekasviksi, millä on myös pitkät perinteet Suomessa. Hampun kasvatusta kuuluu kansalaisten henkilökohtaisen vapauden piiriin, ja se että kannabista on havaittu kasvatettavan myös huumausainetarkoituksessa, ei ole riittävä peruste rajoittaa kansalaisten perustuslaillisia oikeuksia.

Huumausainelaila valvotaan tiettyjen kasvien kuten kannabiksen kasvatusta huumausaineeksi käytettäväksi. Hampun viljely kuiduksi, siemeniksi tai muuhun hyötykäyttöön eivät kuulu huumausainelainsäädännön eivätkä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan, vaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan. Fimean tulisi jatkossakin olla nimenomaan lääkealan viranomaisen, jolle hampun ei-lääkinnällisen viljelyn valvonta ei kuulu.

Sinänsä hampun lääkinällisestä viljelystä tulisi säätää lailla. Se puuttuu kokonaan esityksestä. Tämä on tarkoituksellista. Asiantila tulisi kuitenkin korjata uudella lakiesityksellä, joka koskisi lääkinällistä viljelyä. Tämän lakiesityksen valmistelu pitäisi aloittaa pikaisesti STM:ssä.

9 § Luvan myöntäminen

Voimassaolevan huumausainelain 9 §:ssä ensimmäisessä momentissa lukee: ”Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus voi myöntää luvan huumausaineen valmistukseen, Suomeen tuontiin, Suomesta vientiin ja käsittelyyn. (16.10.2009/775). Lakiluonnoksessa ehdotetaan tähän lisäystä hampun kasvinjalostuksesta: ”Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus voi myöntää luvan huumausaineen valmistukseen, Suomeen tuontiin, Suomesta vientiin ja käsittelyyn sekä hampun

kasvinjalostukseen. Koska muutoksen tavoitteena mitä ilmeisemmin on saattaa luvanvaraiseksi hampun kasvinjalostus huumausaineeksi, se tulee selvästi mainita esimerkiksi seuraavasti: "Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus voi myöntää luvan huumausaineen valmistukseen, Suomeen tuontiin, Suomesta vientiin ja käsittelyyn sekä hampun kasvinjalostukseen huumausaineeksi".

15 a § Lupa hampun kasvinjalostukseen

Esityksessä ehdotetaan, että hampun kasvinjalostusta saisi harjoittaa vain Fimean myöntämällä luvalla. Ehdotus merkitsisi rajoitusta kasvinjalostajien elinkeinovapauteen. Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Vaatus viranomaisen myöntämästä luvasta työn, ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen merkitsee rajoitusta perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti.

Luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset.

Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät sidotun harkinnan, missä määrin tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti (ks. esim. PeVL 69/2014 vp, s. 2).

Tältä osin lakiehdotus tulisi saattaa perustuslakivaliokunnan perustuslainmukaisuuden arviointiin.

Pykälän otsikko pitäisi muuttaa muotoon Lupa hampun kasvinjalostukseen huumausaineeksi. Pykälän ensimmäinen momentti kuuluisi silloin: "Hampun kasvinjalostusta huumausainetarkoituksessa saa harjoittaa vain Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen myöntämällä luvalla. Lupa voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Muulta osin hampun kasvinjalostusta säännellään voimassaolevan siemenlain 600/2019 mukaan. Samalla voitaisiin pykälään lisätä tulevaisuuden varalta kasvinjalostus lääkkeelliseen tarkoitukseen, jotta se olisi siinä valmiina, kun lakia hampun lääkkeelliseen viljelyyn säädetään.

Riittävää hampun kasvinjalostuksessa ei-huumausaineeksi olisi ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle kasvinjalostuksen aloittamisesta (ks. pykälä 15 c § muutettuna).

15 b § Ruokaviraston lausunto

Koska pykälän 15 a § Lupa hampun kasvinjalostukseen huumausainelaissa on lausuntomme mukaan relevantti vain, kun kasvinjalostus tapahtuu huumausaineeksi, ruokavirasto on erikoinen taho lausunnon antamiseen. Kasvinjalostusta ei-huumausaineeksi säännellään jo voimassaolevassa siemenlaissa 600/2019.

15 c § Selvitys hampun kasvinjalostusta koskevaa lupaa varten

Esityksen pykälä 15 c § koskee perusoikeuksien rajoittamista, ja tulee saattaa perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Ruokaviraston lausunto on turha, mikäli kyse on esim. teollisuuden tarpeisiin jalostettavasta kuituhampun siemenestä - tällöin ruokavirasto on erikoinen viranomaislainen. Tarkoitus on ilmeisesti tehdä jalostuksesta byrokraattisesti niin vaikeaa, ettei sitä saisi laillisesti harjoittaa. Fimean asenne vaikuttaa virkaintoisuudelta ja siltä, että se haluaa kaikin tavoin estää kotimaisen lääkekannabiksen jalostuksen ja tuotannon. Kuitenkin hamppu on jatkossakin rohdoskasvi, jonka käyttö yrtilääkinnän tavoin on koko ajan entistä suositumpaa, siihen lakiesitys ei ota mitään kantaa, ja siksi se tulee olemaan täysin turha vaikka menestyisikin.

Lausuntomme mukaan hampun kasvinjalostukseen ei-huumausaineeksi ei tarvita mitään erillistä lupaa, ilmoitus riittää.

Riittävää hampun kasvinjalostuksessa ei-huumausaineeksi olisi ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle kasvinjalostuksen aloittamisesta. Ilmoituksessa olisi tiedot

- 1) luvanhakijan nimestä tai toiminimestä, yhteystiedoista sekä yritys- ja yhteisötunnuksesta;
- 2) kasvinjalostustoiminnan luonteesta, laadusta ja järjestämisestä;
- 3) ajankohdasta, jolloin toiminta on tarkoitus aloittaa;

4) toimintaan käytettävistä toimitiloista, laitteista ja alueista sekä niiden sijainnista;

5) vastuuhenkilöistä ja heidän sijaisistaan

6) varmistusmenetelmistä, joilla estetään kasvinjalostuksessa syntyvän materiaalin käyttäminen huumausaineena tai huumausaineen valmistuksessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitukseen liitettävän selvityksen sisällöstä.

19 a § Hampun viljelyä koskeva ilmoitus

Ehdotettu pykälä on uusi, ja siinä säädettäisiin tiedoista, joita hampun viljelystä tehtävässä ilmoituksessa olisi oltava. Ilmoitus olisi tehtävä kirjallisesti. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan ilmoituksessa olisi oltava viljelijän nimi tai toiminimi, yhteystiedot sekä mahdollinen yritys- ja yhteisötunnus. Viljelijä voitaisiin yksilöidä näiden tietojen perusteella.

Huumausainelain mukaisia lupia koskevissa hakemuksissa on oltava vastaavat tiedot 19 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Kyse ei kuitenkaan olisi huumausaineiden viljelijöiden rekisteröimisestä, vaan kuitu- tai öljyhampun viljelijöiden rekisteröimisestä. Näin ollen tällaisilla henkilöillä tulisi olla oikeus päättää siitä itse (mm. GDPR:ssä vahvistettu tiedollinen itsemääräämisoikeus), yhdistetäänkö heidän nimeään Huumausainelain mukaiseen rekisteriin. Sellaisista kasveista, jotka eivät ole huumausaineita, ei demokraattisessa yhteiskunnassa säädetä huumausainelaissa.

21 § Seuraamukset luvanvaraisen toiminnan rikkomuksista

Pykälän 21 § Seuraamukset luvanvaraisen toiminnan rikkomuksista kohtaan 3): 3) luvan myöntämiselle 9 ja 11 §:ssä taikka 15 a §:n 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa on turha, jos hampun kasvinjalostukseen riittää ilmoitus.

24 a § Hamppua koskevat poikkeukset yleiskielloista

THC:tä sisältävät hamppukasvit olisivat huumausainetta, ja huumausaineita koskevat lain 5 §:ssä säädetty yleiskiellot.

Maininta THC:sta on turha, koska sitä on kaikissa hamppukasveissa.

28 § Huumausaineen hävittäminen vaarallisena jätteenä

-

33 b § Hampun viljelyä koskevat velvollisuudet

Lakiehdotuksen toista momenttia "Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, koskee myös toimijaa, jolle on myönnetty 15 a §:ssä tarkoitettu lupa." on muutettava lausuntomme mukaan siten, että lauseen loppu on muodossa "--- koskee myös toimijaa, joka on tehnyt ilmoituksen, jota 15 a §:ssä on tarkoitettu."

36 § Tarkastusoikeus

Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että siinä Fimealle säädetty tarkastusoikeus laajennettaisiin koskemaan myös sellaisia tiloja, joissa huumausainetta viljellään. Tämä kattaisi hampun viljelyyn ja jalostamiseen tarkoitetut tilat.

Kuitenkin huumausaineita viljellään tyypillisesti kotirauhan piiriin kuuluvissa paikoissa, koska ne on haluttu piilottaa poliisilta. Huumausainelaisissa säädetään jo nykyisellään, että tässä pykälässä tarkoitettua tarkastusta ei saa toteuttaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

38 a § Ruokaviraston ilmoitukset Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle

Lakiesityksen mukaan Fimealla olisi yleinen toimivalta valvoa, että hampun viljely on huumausainelain mukaista. Tämä perustuisi Fimean tehtäviin huumausainelain mukaisena lupa-, ilmoitus- ja valvontaviranomaisena, Fimealle tehtäviin hampun viljelyä koskeviin ilmoituksiin sekä 36 §:n mukaiseen tarkastusoikeuteen.

Kun Fimea saisi Ruokavirastolta ehdotetun pykälän mukaiset tiedot, se voisi kohdentaa valvontaa riskiperusteisesti. Kuitenkin kyse olisi käytännössä rikoslain 50 luvun vastaisen teon tutkimisesta, johon Fimean 0,7 henkilötyövuotta ei riittäisi, vaan johon virka-apua pyydetäisiin poliisilta, jolle esitutkintaviranomaisena kuuluu rikoslain soveltamisalaan kuuluvat tutkimukset.

47 § Huumausainelakirikkomus

Teko olisi tuomittava huumausainelakirikkomuksena vain, jos teosta ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rikoslain 50 luvun 1 §:n 2 kohdan mukaan hampun viljely käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena taikka käytettäväksi huumausaineen valmistuksessa tai tuotannossa on huumausainerikoksena rangaistava teko. Sama koskee viljelyn yritystä. Jos siis toiminnassa, josta on esimerkiksi tehty 7 a §:n mukainen ilmoitus Fimealle, tosiasiaa viljeltäisiin

hamppua huumausaineeksi, teko ei olisi rangaistava huumausainelakirikkomuksena vaan huumausainerikoksena.

Tällä hetkellä ei ole mitään harmaata aluetta, jolla kasvatettaisiin huumausainetta hampusta huumausainelain sallimalla tavalla. Lakiehdotus on täysin turha ja jopa typerä.

Huumausainelakirikkomuksella ei olisi hampun kasvatuksen kanssa jatkossa mitään tekemistä, niinkuin ei ole nykyäänkään. Koko lakiehdotus näyttää olevan rakennettu "porsaanreikien" tukkimiseksi, mutta rikoslain soveltamisala ei olisi muuttumassa, vaikka yleisesti on tiedossa, ettei rikoslain 50 luvun säännökset hampun osalta ole tätä päivää.

49 § Muutoksenhaku

-

49 a § Lupia ja ilmoituksia koskevien henkilötietojen tallentaminen

-

Voimaantulo

Ehdotetun sääntelyn toimivuutta on tarkoitus seurata muun muassa sen osalta, onko ilmoitusmenettely riittävä hampun viljelylle vai vaatisiko mahdollisten väärinkäytösten ehkäiseminen lupamenettelyä. Tarvittaessa olisi selvitettävä lainsäädännön tiukentamista, jos kävisi ilmi, että ilmoitusmenettely ei ehkäisisi hampun viljelyä käytettäväksi huumausaineena taikka huumausaineen valmistuksessa tai tuotannossa.

STM itsekin tiedostaa lakiesityksessä, ettei laillisen hampun viljelijöiden byrokratian ja valvonnan lisääminen voi poistaa laitonta huumausainekasvatusta, joka siis on täysin eri asia kuin laillinen kuitu- tms. kasvatus?

Lakiesitykseen sisältyy osia, jotka ovat mahdollisesti ristiriidassa perustuslain turvaaman elinkeinovapauden kanssa. Lakiesityksellä pyritään ehkäisemään huumausainerikollisuutta, vaikka aloitteen tekijätkin suhtautuvat tähän tavoitteen saavuttamiseen epäillen. Onko kuitenkin tarkoitus myöhemmin tiukentaa lupamenettelyä, jos sillä ei olekaan toivottua vaikutusta huumausainerikollisuuteen välittämättä mainituista perustuslaillisista ongelmista? Kumpaa asiaa tässä arvotetaan enemmän: potentiaalisesti mitätöntä vaikutusta huumausainekauppaan vai perustuslaillista ongelmaa?

Muuta kommentoitavaa esitysluonnoksesta?

Viimeisen muutaman vuoden aikana muutamat EU:n jäsenvaltiot eivät kuitenkaan ole enää noudattaneet vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen määräyksiä kuten STM lakiluonnoksessaankin toteaa. Ne ovat sallineet esimerkiksi THC:tä sisältävän kukinnon myymisen ja

kannabinoidien uuttamisen sellaisesta hampusta, jonka viljelylle on myönnetty EU:n maataloustukea. Esimerkiksi Tanskassa ja Tšekissä kukintoa saa käyttää joidenkin tuotteiden valmistamiseksi, kunhan THC:n määrä kukinnossa tai lopputuotteessa ei ylitä erikseen kansallisesti säädettyä rajaa. Tämä ei kuitenkaan velvoita Suomea toimimaan samalla tavalla.

Ministeriön ehdotus on lakiteknisesti ja poliittisesti kömpelö, jopa nolo.

Suomen kannabisyhdistys ry., SKY, ehdottaa, että lakialoite valmistellaan uudelleen siten, että STM:ssa valmistellaan osa, joka koskee hampun viljelyä huumausaineeksi tai lääkkeeksi. Muu osa valmistelusta olisi tehtävä maa- ja metsätalousministeriössä.

EU:n subsidiariteetti- eli läheisyysperiaatteen mukaisesti hallituksen tulee kysyä maanviljelijöiltä ja yrittäjiltä, millaista valvontaa he näkevät järkevänä ajatellen sitä, että kotimaan omavaraisuudesta ja huoltovarmuudesta on kriisien aikana tullut tärkeämpi poliittinen huolenaihe kuin mitä STM:n lakialoitteen laatimista aloittaessa pystyttiin kuvittelemaan. Valtion hallinnon pitää osoittaa olevansa joustava ja innovatiivinen uusien ongelmien edessä, koska ilmastonmuutokseen liittyvät ongelmat vaativat tätä.

STM:n lakiesitys on vanhentunutta kieltolakiajattelua. Perusteluna tälle hampun kasvatuksen valvontaa koskevalle hankkeelle esitetään ”Hallitusohjelman tavoitteena on muun muassa riippuvuuksien vähentäminen ja nuorten päihteiden käyttöön puuttuminen. Kansalaisaloitteemme kannabiksen käytön rangaistavuuden lopettamisesta käsittelyssä asiantuntijat nostivat toistuvasti esille sen, että 1900-luvun valvontamalli ei toimi 2000-luvun ongelmien käsittelyssä. Tämä valvontamalli on nimenomaan luonut niitä ongelmia, joita nyt yritetään ratkaista. Esitys, jossa viisastellaan jopa hampunvarresta saatavalla THC:llä, osoittaa täydellistä pätevyyden puutetta käsitellä niitä asioita, joita lakiesityksessä ollaan käsittelevinään.

Hampun siemenen tuottaminen, hampun jatkojalostus ja tuotekehittely ovat tärkeä osa kriisiajan huoltovarmuuteen varautumisessa ja ruokaketjujen kotimaisuusasteen takaamisessa. Nimenomaan kriisien kohdalla tulisi pystyä priorisoimaan valtion hallinnon resursseja mielekkäisiin tavoitteisiin.

Onko kannabis uhkatekijä?

1970-luvun alussa kannabiksen kieltoa perusteltiin arvovaltaisen asiantuntijan taholta sillä, että kannabiksen käytön leviäminen aiheuttaa länsimaisen sivilisaation lopun. Hallituksen tuolloin käyttämä asiantuntijalääkäri Juhana Idänpää-Heikkilä kirjoitti vuonna 1972 kirjassaan ”Huumeet”, että jos kannabista käytettäisiin yhtä paljon kuin alkoholia, niin yhteiskunnat romahtaisivat. Tämän

tyyppiset käsitykset ovat edelleen huumeiden kriminaalivalvonnan perustana, mikä nousi esille kansalaisaloitteemme eduskuntakäsittelyssä. (1)

Kannabiksen kieltolakimme tulee Yhdysvalloista. Siellä ollaan kieltolakia lopettamassa liittovaltiotasolla ja perusteluna on liittovaltion tekemät tutkimukset ja selvitykset, joiden perusteella voidaan sanoa, että kannabiksen laillistaminen eheyttää yhteiskuntaa ja voimaannuttaa niitä kansalaisryhmiä, jotka ovat eniten joutuneet siitä kärsimään. Tämä tarkoittaa nuorisoa sekä etnisiä ryhmiä, joihin kriminaalivalvonta kohdistuu eniten. (2)

Ruotsi on ollut Suomen esikuva huumesodassa, ja mm. huumepoliiseja on koulutettu Ruotsin mallin mukaan inhoamaan ja syrjimään huumeiden käyttäjiä. Tuore tutkimus "Cannabisrelaterad vård bland unga vuxna" Ruotsista osoittaa, ettei kieltolaki ole suojellut nuorisoa eikä yhteiskuntaa. (3)

Merkittävimmät tulevat NATO-liittolaisemme, Saksa ja Yhdysvallat, ovat laillistamassa kannabista liittovaltiotasolla.

Huumausaineyleissopimuksen tavoitteet

Lakiesityksessä siteerataan vuoden 1961 huumausaineyleissopimusta valikoivasti. Kyseisen sopimuksen 23. ja 28. artikloissa esitetään, että valtio voi laillistaa kannabiksen koko tuotantoketjun lehtineen, varsineen ja kukintoineen, kunhan se perustaa viraston valvomaan asiaa. Sopimuksen artikloissa sallitaan hampun puutarhaviljely, mitä STM:n esitys on kieltämässä, mikä ei siten perustu mainittuun sopimukseen. Kannabiksen lääkekäytön valvonta on tuonut valtion hallintoon kokemusta kannabiksen valvonnasta, joten asia ei ole uusi eikä outo. (4)

Tässä sopimuksessa ei velvoiteta tikuttamaan kansalaisia, riistämään heiltä lailliseksi todettu lääke eikä myöskään jättämään huumeongelmaiset hoitamatta. Nämä ovat suomalaisen huumevalvonnan omia keksintöjä.

STM:n laatima lakiesitys hampun kasvatuksen ja jalostuksen valvonnaksi on esimerkki huumevalvonnan rakenteellisesta väkivallasta omia kansalaisia kohtaan, joka tässä tapauksessa kohdistuu etupäässä maanviljelijöihin ja niihin yrittäjiin, jotka ovat yrittäneet luoda hampputeollisuutta Suomeen. Tällä ei saavuteta mitään niistä tavoitteista, joita on asetettu huumausaineyleissopimuksessa.

Vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen tavoite todetaan heti sopimuksen johdanto-osassa. Siinä lukee: "Sopimuspuolet, tuntien vastuun ihmiskunnan terveydestä ja hyvinvoinnista, todeten,

että huumausaineiden lääkinällinen käyttö on jatkuvasti välttämätöntä tuskan ja kärsimyksen lieventämiseksi ja, että asianmukaisin toimenpitein on varmistettava huumausaineiden saanti tähän tarkoitukseen.”

Käsillä oleva STM:n lakiesitys ei palvele mitään näistä tavoitteista.

(1) Juhana Idänpää-Heikkilä: Huumeet. WSOY 1972.

(2) Kannabiksen laillistaminen voisi potentiaalisesti parantaa kansanterveyttä. Labore-blogi. 23.11.2021.

<https://labore.fi/julkaisu/kannabiksen-laillistaminen-voisi-potentiaalisesti-parantaa-kansanterveytta/>

Näiden tulosten perusteella lähes kaikki terveysindikaattorit viittaisivat siihen, että kannabiksen laillistaminen on vaikuttanut Yhdysvalloissa kansanterveyteen lähinnä positiivisesti.

D. Mark Anderson, Daniel I. Rees: The Public Health Effects of Legalizing Marijuana. National Bureau of Economic Research. Working Paper 28647. April 2021.

https://www.nber.org/system/files/working_papers/w28647/w28647.pdf

Trends in Alcohol, Cigarette, E-Cigarette, and Nonprescribed Pain Reliever Use Among Young Adults in Washington State After Legalization of Nonmedical Cannabis. Journal of Adolescent Health 9.5.2022.

[https://www.jahonline.org/article/S1054-139X\(22\)00374-3/fulltext](https://www.jahonline.org/article/S1054-139X(22)00374-3/fulltext)

(3) Cannabisrelaterad vård bland unga vuxna. Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm; 2022. Rapport 2022:6.

<https://www.folkhalsoguiden.se/globalassets/verksamheter/forskning-och-utveckling/centrum-for-epidemiologi-och-samhallsmedicin/folkhalsoguiden/rapporter-och-faktablad/rapport-2022.6-cannabisrelaterad-var-d-bland-unga-vuxna.pdf>

(4) Vuoden 1961 huumausaineyleissopimus

<https://www.eduskunta.fi/pdf/sopimukset/SopS%2043-1965.pdf>

Larmela Timo

Suomen kannabisyhdistys ry - Suomen kannabisyhsistys ry:n puheenjohtaja